

Nr 178.

Av herr **Almkvist**, om uppförande på ordinarie stat av högre lärarinneseminariets hushållsskola.

I samband med högre lärarinneseminariet finnes sedan något mer än 30 år tillbaka en läroanstalt, högre lärarinneseminariets hushållsskola, vid vilken lärarinnor i huslig ekonomi utbildas. Anslag till hushållsskolan utgår alltjämt på extra stat, ehuru under årens lopp upprepade framställningar gjorts om skolans uppförande på ordinarie stat.

Såväl rektor vid högre lärarinneseminariet som skolöverstyrelsen hava nu gjort förnyade framställningar i sådant syfte, men Kungl. Maj:t har ej funnit sig för närvarande kunna framlägga proposition i frågan.

Rektors framställning har följande lydelse.

»Högre Lärarinneseminariets hushållsskola, som grundades år 1892, omfattar för närvarande sju olika kurser: en lärarinnekurs i huslig ekonomi, en husmoderskurs, en kurs för utbildande av ekonomiföreståndarinnor vid större offentliga anstalter, en kurs för utbildande av hemföreståndarinnor, en kurs för folkskolebarn, en kurs för lärjungar i statens normalskolas 6:e klass, samt en kurs i matlagning för i förvärvsarbete anställda unga kvinnor.

Lärarinnekursen anordnades försöksvis under vårterminen 1894, men begynte sin egentliga verksamhet läsåret 1894—1895 och omfattade till en början två terminer. Från och med år 1909 har kursens längd utsträckts till tre terminer. Kursens syfte är att utbilda lärarinnor i hushållsgöromål vid olika högre och lägre läroanstalter. Härifrån hava hittills utexaminerats 322 lärarinnor i huslig ekonomi.

Husmoderskursen, tidigare kallad normalskolans fortsättningsklass eller hushållsskolans lägre kurs, grundades år 1892 och är den äldsta av skolans kurser. Den omfattar två terminer. Dess syfte är att åt unga flickor, som slutat sin egentliga skolgång, meddela en för det egna hemmets behov eller som förberedelse för fortsatt facklig utbildning på området lämpad undervisning i hushållsgöromål och sömnad med tillhörande teoretiska ämnen. Husmoderskursen har genomgått av 556 elever.

Kursen för utbildande av *ekonomiföreståndarinnor* eller husmödrar vid större anstalter inrättades försöksvis år 1916. En fastare organisation erhöll den år 1918, då kursen första gången tillerkändes statsunderstöd och då särskilda bestämmelser utfärdades för densamma. Den omfattar två terminer. Kursens uppgift är att giva bildade kvinnor med god praktisk erfarenhet i hushållsarbete den ytterligare utbildning, som erfordras för att sätta dem i stånd, att med insikt, ordning och sparsamhet sköta hushållningen å en större anstalt. Från kursen har hittills utgått 64 elever.

Då antalet ansökningar till hushållsskolans lärarinnekurs år efter år ökats och icke stod i rimlig proportion till antalet platser i denna kurs, bildades i samråd med dåvarande chefen för Ecklesiastikdepartementet en ny hushållsskolekurs, höstterminen 1923. Kursen, som kallats kursen för utbildande av *hemföreståndarinnor*, åsyftade att förbereda unga kvinnor till annat husligt arbete än lärarinnsans. Den fick till ändamål att giva bildade kvinnor med god praktisk erfarenhet i hushållsarbete den ytterligare utbildning som erfordras för att sätta dem i stånd att med insikt, ordning och sparsamhet förestå ett hem. Hittills hava tolv elever genomgått denna nyinrättade kurs.

Från läsåret 1895—1896 har vid Högre Lärarinneseminariets hushållsskola undervisning meddelats åt *barn i folkskolans högsta klasser*. Varje undervisningsavdelning erhåller här undervisning en dag i veckan under två terminer. För närvarande undervisas två sådana avdelningar. Antalet folkskolebarn som åtnjutit sagda undervisning vid läroanstalten i fråga utgör nu 717, innevarande års kurser medräknade.

Från och med nu pågående läsår meddelas även undervisning i huslig ekonomi åt lärjungarna i *normalskolans 6:e klass*. Klassen delas därvid i tvenne grupper, som vardera undervisas under 5 timmar i veckan. Kursen är beräknad att omfatta ett år. Eleverna äro detta år till antalet 28.

En aftonkurs för arbetande unga kvinnor (fabrikarsarbeterskor, affärsanställda m. fl.) har vid hushållsskolan anordnats varje år från och med arbetsåret 1901—1902, om ett par år undantagas. Kursen har omfattat en kortare tidsperiod, numera 20 kvällar, med en undervisningstid av 3¹/₂—4 timmar per kväll. 335 personer ha genomgått denna kurs med inräknande av innevarande års kursdeltagare.

För uppehållande av sin verksamhet har nu ifrågavarande läroanstalt varit hänvisad huvudsakligen till statsunderstöd å extra stat samt lärjungeavgifter. Statsunderstödet utgick första gången år 1892 med 5,000 kronor, och har sedermera i mån av skolans utveckling successivt ökats. För budgetåret 1925—1926 är det av riksdagen bestämt till 28,300 kronor. Lärjungeavgifter utgå dels såsom avgifter för undervisning, dels såsom avgifter för i skolan intagna måltider. Beloppen av dessa avgifter uppgingo under budgetåret 1923—1924 till resp. 5,650 och 8,600 kronor. För enstaka kurser har skolan erhållit bidrag av Kungl. Patriotiska sällskapet, styrelsen för Stockholms stads yrkeskolor samt Kungl. Medicinalstyrelsen.

Av den nu lämnade redogörelsen lär framgå, att Högre Lärarinneseminariets hushållsskola under en ganska avsevärd tid haft en både omfattande och i hög grad gagnande verksamhet. Beträffande flera av de nu nämnda kurserna har den varit banbrytande. Det synes därför anmärkningsvärt, att skolan ännu icke blivit uppförd på ordinarie stat. Redan år 1908 ingick rektorsämbetet vid högre lärarinneseminarier med underdånig skrivelse i ärendet och hemställde, att i sammanhang med ny stats fastställande för sagda seminarium och den därmed förenade normalskolan även en föreståndarinnebefattning och en lärarinnebefattning vid den dessa läroanstalter förenade hushållsskolan måtte sättas på ordinarie stat. Dåvarande läroverksöverstyrelsen tillstyrkte detta förslag. I Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1909 års riksdag angående omorganisation av högre lärarinneseminarier ifrågasattes emellertid ej någon ändring i hushållsskolans ställning. Föredragande departementschefen motiverade sin ståndpunkt därmed, att undervisningen i huslig ekonomi vid hushållsskolan ännu icke vore så ordnad, att en för längre tid giltig ekonomisk plan kunde uppgöras för skolan; särskilt betonades, att ämnet huslig ekonomi ännu icke vore obligatoriskt i normalskolan. År 1911

gjordes av seminariets rektor en ny framställning i ovan angivet syfte, men läroverksöverstyrelsen ansåg sig då, med hänsyn till vad chefen för ecklesiastikdepartementet några år förut till statsrådsprotokollet i ärendet uttalat och då undervisningen i huslig ekonomi i seminariets hushållsskola icke undergått någon förändring, icke kunna understödja det av rektor framlagda förslaget.

Den genom nådigt beslut den 5 juli 1912 tillsatta s. k. lärarelönenämnden avgav den 31 maj 1918 ett utlåtande, i vilket bland annat även Högre Lärarinneseinariets hushållsskolas ställning berördes.

Nämnden förordade, att lärarinnorna i huslig ekonomi vid denna skola i den mån de fyllde ett konstant behov, skulle i likhet med övriga övningslärarinnor vid seminariet erhålla ordinarie anställning.

Sedan detta utlåtande avgivits, har med hänsyn till det tryckta ekonomiska läget ingen framställning gjorts beträffande hushållsskolans uppförande på ordinarie stat, men genom ökning av det extra anslaget ha dock de där anställda lärarinnornas arvoden i någon mån höjts.

Nu synes emellertid från alla synpunkter tiden vara mogen att vidtaga åtgärder för att åstadkomma en förändring av hushållsskolans ställning. På grund av sin hittillsvarande organisation har seminariets hushållsskola, trots sitt samband med Högre Lärarinneseinariet, kommit att betraktas som en — helt eller delvis — enskild anstalt. Så bedömdes dess ställning av föredragande departementschefen i hans yttrande till statsrådsprotokollet angående nådig proposition till 1909 års riksdag i samband med frågan om Högre Lärarinneseinariets omorganisation och den s. k. lärarelönenämnden har i sitt betänkande I uttalat sig i samma riktning.

Med den ställning ämnet huslig ekonomi numera intager vid offentliga och enskilda läroanstalter, högre och lägre, måste det anses vara av behovet påkallat, att en *statlig* institution finnes, som har till uppgift att utbilda lärarinnor i ämnet och som i övrigt kan verka normerande beträffande undervisningen inom den viktiga ämnesgrupp, som här är i fråga. Till belysning av ämnets utveckling må följande siffror anföras. År 1909 eller det år, då frågan om hushållsskolans uppförande på ordinarie stat första gången var föremål för statsmakternas prövning, meddelades undervisning i huslig ekonomi i 33 högre flickskolor. Läsåret 1923—1924 meddelades dylik undervisning i 72 högre flickskolor och dessutom i 5 högre samskolor och 10 kommunala mellanskolor. År 1911, det första år för vilket uppgift kunnat anskaffas, undervisades 1,032 kurser inom folkskolor, högre folkskolor eller folkhögskolor i nu förevarande ämne. Motsvarande siffra för läsåret 1923—1924 är 1.270. Vartill kommer, att kursernas *längd* mångenstädes ökats. Under senare tider ha även tillkommit 490 kurser vid fortsättningsskolor, 6 vid yrkesbestämda högre folkskolor och 46 kurser vid skolor för yrkesutbildning i husligt arbete. Därtill komma slutligen kurser i huslig ekonomi vid folkskoleseminarier (sedan 1914) samt vid landstingsseminarier och småskoleseminarier (sedan 1920).

Vid sidan av nu ovan nämnda viktiga uppgift som undervisningsanstalt har Högre Lärarinneseinariets hushållsskola även andra betydelsefulla uppgifter. Så har ingenjörsvetenskapsakademien varje termin från år 1920 låtit hushållsskolan utföra bränsleprov dels för prövning av olika spistyper med hänsyn till bränsleåtgången, dels för utrönande av bränsleeffekten av olika slags vedlängd.

Nämnas må även i detta sammanhang, att Kungl. Medicinalstyrelsen från och med år 1920 förlagt sina för distriktssjuksköterskor avsedda kurser i hushållsgöromål och födoämneslära till Högre Lärarinneseinariets hushållsskola.

Det starkaste skälet för nu förevarande hushållsskolas uppförande på ordinarie stat är emellertid hänsynen till de där anställda lärarinnornas rättsliga

och ekonomiska ställning. En följd av denna skolas nuvarande förhållanden är nämligen, att lärarinnorna här icke hava fast anställning. De förordnas av Skolöverstyrelsen i regeln för läsår, de uppflyttas ej efter viss tids tjänstgöring i högre lönegrader, de äro ej lagligen tillförsäkrade avlöning under sjukdom, ej heller pension vid avgång från tjänsten. Deras ställning är alltså, såsom Lärarelönenämnden på sin tid påpekat, i så gott som alla avseenden sämre än lärarinnornas vid de med hushållsskolan förbundna Högre Lärarinneseminarier och normalskolan, ja, i flera hänseenden till och med sämre än lärarinnornas vid de statsunderstödda privatskolorna, vilka lärarinnor hava rätt till lönetur, avlöning åtminstone under viss tids sjukdom samt pension. Orimligheten av dessa förhållanden framgår särskilt tydligt genom en erinran därom, att av de vid hushållsskolan nu tjänstgörande lärarinnorna en vid denna termins slut tjänstgjort vid skolan under 33 år, en 12 $\frac{1}{2}$ år, en 7 år och en 6 år.

Det torde mot vad som här ovan anförts icke kunna invändas, vare sig att skolan icke fyller ett allmänt känt behov eller att den ännu icke nått sådan stadga, att noggranna ekonomiska beräkningar kunna göras. Till vad som i detta avseende tidigare sagts om lärjungefrekvensen tillåter jag mig ytterligare meddela, att antalet sökande till lärarinnekursen, som beräknas årligen kunna mottaga 15 à 16 elever, år 1922 utgjorde 65, år 1923 111 och år 1924 120, att de sökande till husmoderskursen, beräknad för 15 à 16 elever per avdelning, år 1922 voro 60, år 1923 45 och år 1924 28 samt att till kursen för ekonomiföreståndarinnor vid större anstalter, vilken kurs plägar kunna mottaga 10—12 elever, ansökningarna under resp. år utgjorde 22, 29 och 42.

Av de sju kurser, som för närvarande givas vid seminariets hushållsskola, hava, såsom inledningsvis blivit antytt, en funnits sedan 1892, en sedan 1893, en sedan 1895, en sedan 1901 (med ett par års uppehåll), en sedan 1916, en sedan 1923 och en sedan början av höstterminen 1924. Genom grundandet av sistnämnda kurs, normalskolans skolköskurs, har en brist i denna skolas läroplan avhjälpts, vilken redan påtalats av statsrådet och chefen för Ecklesiastikdepartementet år 1909 och som till stor del synes hava motiverat avstyrkandet av förslaget om hushållsskolans uppförande på ordinarie stat. Kurs- och timplanerna för nu nämnda kurser hava givetvis under årens lopp förändrats, vilket är mycket naturligt, då man besinnar, att ämnet huslig ekonomi är ett jämförelsevis nytt ämne i våra läroanstalter och man därför i många fall måst experimentera sig fram. Nu hava de nått en sådan stadga, att de möjliggöra en fast organisation och noggranna ekonomiska beräkningar.

I samband med hushållsskolans uppförande på ordinarie stat böra givetvis inträdesfordringar till skolans olika kurser samt tim- och kursplaner lagligen fastställas. Förslag i dessa avseenden äro uppgjorda av vederbörligt kollegium och bifogas här (Bilaga I).

Av förslagen till timplaner framgår att undervisningstimmarnas antal i hushållsskolans kurser normalt kunna beräknas till 183 $\frac{1}{4}$. Av dessa undervisningstimmar kan och bör fortfarande ett antal bestridas av timlärare. Men till huvudsaklig del bör undervisningen anförtros åt ordinarie lärare. Timtalén utvisa, att utom föreståndarinnan minst fyra lärarinnor med en omfattande tjänstgöring erfordras för att uppehålla undervisningen i till ämnesgruppen huslig ekonomi närmast hörande ämnen. Beträffande föreståndarinnans undervisningsskyldighet har jag redan i mitt utlåtande den 20 september 1918 över lärarelönenämndens betänkande IV uttalat, att denna bör fixeras till högst 12 timmar i veckan, i likhet med vad som tidigare fastställts beträffande normalskolans föreståndarinna. Det är särskilt det hushållsskolans föreståndarinna åliggande synnerligen maktpåliggande expeditionella arbetet samt den ansvarsfulla tillsynen över vad man kunde kalla ett synnerligen omfattande

hushåll, som motiverar att hennes undervisningsskyldighet i rimlig mån begränsas.

Vad angår de ordinarie lärarinnorna i huslig ekonomi, borde i överensstämmelse med vad som stadgats i nådiga kungörelsen angående löne- och pensionsreglering för lärarepersonalen vid statens folkskoleseminarier den 22 juli 1918 beträffande lärarinnor i hushållsgöromål vid dessa seminarier för dem böra fastställas en minimitjänstgöring av 22 veckotimmar för den fastställda lönen, med skyldighet för lärarinnorna att åtaga sig utsträckt tjänstgöring intill 30 veckotimmar mot fastställt tilläggsarvode.

Utöver dessa lärarinneplatser borde även en ordinarie lärarinnebefattning i handarbete inrättas vid hushållsskolan. I enlighet med föreslagna timplaner borde nu ifrågavarande lärarinna åläggas att för den fastställda lönen tjänstgöra 18 veckotimmar, med skyldighet även för henne att åtaga sig utsträckt tjänstgöring intill 30 veckotimmar mot fastställt arvode.

De undervisningstimmar, som enligt timplanen erfordras utöver nu nämnda timmar, torde framdeles som hittills böra bestridas av timlärare eller såsom ovan antytts, av ordinarie lärare mot särskilt tilläggsarvode. Alla till timlärare eller för ordinarie lärares övertimmar utgående arvoden böra utgå å extra stat.

Beträffande vid hushållsskolan anställda ordinarie lärares avlöningsförmåner har lärarelönenämnden i sitt betänkande den 31 maj 1918 uttalat, att de med hänsyn till att de skulle utbildas facklärarinnor i huslig ekonomi, borde erhålla en något högre ersättning än lärarinnor i hushållsgöromål vid folkskoleseminarierna. För sistnämnda lärarinnor föreslog nämnden en avlöning av kronor 2,250 i 1:a, 2,610 i 2:a, 2,970 i 3:e och 3,330 i 4:e lönegraden och för lärarinnorna vid Högre Lärarinneseminiariets hushållsskola 2,400 kronor i 1:a, 2,750 kronor i 2:a, 3,100 kronor i 3:e och 3,450 kronor i 4:e lönegraden. För bägge kategorierna lärarinnor beräknades tjänstgöringen till 30 veckotimmar, för den förstnämnda beräknades lönen efter en timpenning av 75 kronor i 1:a, 87 kronor i 2:a, 99 kronor i tredje och 111 kronor i 4:e lönegraden, för den sistnämnda efter en timpenning av 80 kronor i 1:a, 92 kronor i 2:a, 104 kronor i 3:e och 116 kronor i 4:e lönegraden.

Fasthåller man vid den av lärarelönenämnden hävdade onekligen viktiga principen, att lärarinnorna i huslig ekonomi i Högre Lärarinneseminiariets hushållsskola böra erhålla en högre avlöning än motsvarande lärarinnor vid folkskoleseminarierna, torde på grund av vad som sålunda anförts avlöningen för lärarinnor i huslig ekonomi vid seminariets hushållsskola böra något höjas i förhållande till de av lärarelönenämnden föreslagna lönesatserna. Det synes mig, att en avlöning efter en beräknad timpenning av 100 kronor i 1:a, 112 kronor i 2:a, 124 kronor i 3:e och 136 kronor i 4:e lönegraden vara skälig. En dylik lärarinnas grundlön skulle alltså med hänsyn till den föreslagna tjänstgöringstiden bliva 2,200 kronor i 1:a, 2,464 kronor i 2:a, 2,728 kronor i 3:e och 2,992 kronor i 4:e lönegraden. Om man för var och en av dessa lärarinnor beräknar ett högsta timtal av 30 timmar, skulle högsta avlöningen bliva 3,000 kronor i 1:a, 3,360 kronor i 2:a, 3,920 kronor i 3:e och 4,080 kronor i 4:e lönegraden.

För ett bedömande av dessa lönesatserns lämplighet tillåter jag mig meddela följande. I Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala utgör den av riksdagen föreskrivna minimiavlöningen 2,880 kronor i 1:a, 3,264 kronor i 2:a, 3,648 kronor i 3:e och 4,032 kronor i 4:e lönegraden, allt för 30 timmars tjänstgöring. Vid statens folkskoleseminarier äro för samma tjänstgöring följande lönebelopp fastställda: 2,700 kronor i 1:a, 3,060 kronor i 2:a, 3,420 kronor i 3:e och 3,780 kronor i 4:e lönegraden. Skolkökslärarinnorna vid Stockholms

folkskolor hava en avlöning av 3,600 kronor redan i 1:a lönegraden och där-
 utöver två ålderstillägg på vardera 300 kronor.

Även i jämförelse med de avlöningar, som Högre Lärarinneseminiariets och normalskolans övriga lärarinnor i övningsämnen åtnjuta synas nu föreslagna lönesatser väl avvägda. För lärarinnan i teckning har för 22 undervisnings-
 timmar per vecka bestämts en avlöning av 2,310 kronor i 1:a och 3,102 kronor
 i 4:e lönegraden, och för lärarinnan i handarbete för 24 veckotimmars un-
 dervisning en avlöning av resp. 2,040 kronor och 2,904 kronor. För bägge
 dessa lärarinnor gäller det, att ingen av dem har att utbilda facklärarinnor
 i sina ämnen.

Såsom ovan nämnts, bör även en ordinarie lärarinnebefattning i handarbete
 inrättas med en undervisningsskyldighet av 18 veckotimmar. Då denna lära-
 rinna icke har att göra med seminarieelevernas utbildning, torde samma avlö-
 ning böra bestämmas för henne som för motsvarande lärarinna i normalskolan
 med den begränsning, som betingas av tjänstgöringens mindre omfattning,
 alltså 1,530 kronor i 1:a, 1,746 kronor i 2:a, 1,962 kronor i 3:e och 2,178 kronor
 i 4:e lönegraden. För varje övertimme bör beräknas 85 kronor per läsår med
 skälig höjning för högre lönegrader.

Vad slutligen beträffar biträdande föreståndarinnan vid nu förevarande
 hushållsskola, torde hennes grundlön böra bestämmas till samma belopp som
 ordinarie lärarinnas i huslig ekonomi. Med hänsyn till hennes omfattande
 tjänstgöring och ansvar torde man emellertid vid avlöningens bestämmande böra
 utgå från avlöningen för sådan lärarinna med maximitjänstgöring, d. v. s. 30
 timmar. Avlöningen för föreståndarinnan skulle alltså utgå med följande be-
 lopp: i 1:a lönegraden 3,000 kronor, i 2:a 3,360 kronor, i 3:e 3,720 kronor och
 i 4:e lönegraden 4,080 kronor. Denna föreståndarinna skulle därigenom er-
 hålla avlöningsförmåner som i det närmaste motsvarade vad som i detta av-
 seende bestämts angående de biträdande föreståndarinnorna vid Kungl. Högre
 Lärarinneseminiariet och normalskolan. I likhet med dessa borde också hus-
 hållsskolans föreståndarinna åtnjuta förmånen av hyresersättning å 1,250 kro-
 nor, vilken hyresersättning borde utgå av vid skolan influtna terminsavgifter.

Utöver de föreslagna avlöningsbeloppen böra tillfällig löneförbättring och
 dyrtidstillägg utgå till nu nämnda befattningshavare, så länge sådana lönetill-
 lägg utgå till andra lärare vid statsläroverk.

Däremot torde vid ett genomförande av förslaget lärarinnornas rätt till fria
 måltider böra upphöra. Självkostnadspriset för dessa måltider har beräknats
 till 300 kronor per lärarinna. 1,500 kronor skulle sålunda tillföras skolans
 kassa.

Med de av mig föreslagna lönebeloppen skulle den ordinarie lönestaten för
 hushållsskolan komma att uppgå till 13,330 kronor (4 lärarinnelöner å 2,200
 kronor vardera + 1 lärarinnelön å 1,530 kronor + 1 föreståndarinnelön å
 3,000 kronor). Lönetilläggen för de högre lönegraderna lära böra utgå från
 särskilt anslag.

Såsom ovan sagts, erfordras även efter skolans omorganisation ett antal
 timlärare. Timlärarnas arvoden bestämmas för närvarande på rektors förslag
 av Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk och utgå med ganska
 växlande belopp. I likhet med vad som tidigare skett vid Högre Lärarinne-
 seminariet och normalskolan borde fasta grunder bestämmas angående dessa
 arvoden. Rimligt synes vara med hänsyn till uppgifternas beskaffenhet och
 de olika elevgruppernas mognad, att undervisning i de teoretiska ämnena i
 hushållsskolans lärarinnekurs ersattes efter samma grunder, som gälla för
 Högre Lärarinneseminiariets högre kurs, och att liknande undervisning i kursen
 för ekonomiföreståndarinnor och hemföreståndarinnor samt husmoderskursen
 betalades i likhet med vad som gäller för seminariets lägre kurs.

I normalskolans skolkökskurs och folkskolekursen meddelas undervisning av seminarieelever, som skulle handledas av ordinarie lärarinnor. Några timlärare skulle här alltså icke förekomma. Även till kursen för arbeterskor är vid de följande beräkningarna ingen hänsyn tagen av skäl som senare skola anföras. En vanlig lektionstimme i Högre Lärarinneseminiariets högre kurs ersättes med 240 kronor per läsår. En föreläsningstimme i samma kurs räknas lika med två lektionstimmar och en veckotimmes undervisning i seminariets lägre kurs ersättes med 200 kronor. Enligt här bifogade förslag till timplaner skulle i lärarinnekursen $\frac{1}{2}$ föreläsningstimme och $11 \frac{1}{4}$ lektionstimmar i teoretiska ämnen och i övriga här nämnda kurser $8 \frac{1}{2}$ dylika lektionstimmar per år anföras åt timlärare. Kostnaderna för denna tjänstgöring skulle alltså belöpa sig till kronor 4.640.

För undervisning i hushållsgöromål torde, såsom ovan sagts 100 kronor böra beräknas per veckotimme. Enligt timplanerna skulle 45 timmar i hushållsgöromål behöva överlätas åt timlärare, varvid även de ordinarie lärarinnornas övertimmar inräknats. Kostnaden för denna undervisning skulle uppgå till 4,500 kronor. Hela arvodesbeloppet till timlärare skulle alltså kunna beräknas till 9,140 kronor.

Givetvis bör även ett belopp upptagas till eventuella vikariers avlönande. Vikarierande föreståndarinnan bör, utom sina ordinarie löneförhöjningar, erhålla ett arvode av 500 kronor, vikarierande lärarinna i hushållsgöromål ett arvode, beräknat efter 90 kronor per veckotimme och vikarierande lärarinna i handarbete ett arvode beräknat efter 80 kronor per veckotimme. Årsanslaget till vikarier torde kunna beräknas till omkring 1,000 kronor. Extra anslaget till timlärare och vikarier torde sålunda böra avrundas till 10,000 kronor.

Även för timlärare och vikarier torde fortfarande tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg böra efter stadgade grunder utgå. Inom ramen av det till timlärare och vikarier beviljade anslaget torde, i likhet med vad som, jämlikt nådiga brevet den 24 maj 1912 rörande tillgodoseendet av extra lärarkrafter vid Högre lärarinneseminarier och normalskolan för flickor, sker vid nämnda läroanstalt, Kungl. Maj:t efter framställning av seminariets rektor för varje år böra fastställa, hur mycket som under följande läsår får anvisas till undervisningens bestående av extra lärarkrafter vid seminariets hushållsskola.

Timplanerna äro uppgjorda under förutsättning att inga parallella kurser förekomma. Under ett par år har emellertid husmoderskursen, då ett större antal sökande anmält sig, delats i två avdelningar. Önskvärt är, att denna möjlighet även för framtiden hålles öppen, under förutsättning att statens utgifter icke ökas. Frågan synes, såsom hittills varit fallet, kunna ordnas så, att omkostnaderna för en dylik parallellkurs bestridas av influtna lärjungeavgifter. Givetvis bör i framtiden skolöverstyrelsens samtycke för en sådan anordning böra inhämtas och behövliga lärare avlönas enligt stadgade grunder.

Såsom förut är nämnt, är kursen för arbeterskor i de tidigare beräkningarna icke medtagen. Kostnaderna för undervisningen i denna kurs hava från början helt och hållet bestripts av Patriotiska sällskapet och numera genom ett anslag, som årligen beviljats av styrelsen för Stockholms stads lärings- och yrkesskolor. Under sådana förhållanden synas goda skäl föreligga att låta denna kurs fortfarande intaga en särställning. Några statsanslag torde icke vara erforderliga för densamma.

Utöver det ovan nämnda ordinarie anslaget till avlönande av ordinarie lärare och det extra anslaget till timlärare och vikarier är seminariets hushållsskola givetvis för framtiden i behov även av andra anslag. Enligt gällande bestämmelser skall rektor årligen före den 1 juli inkomma till överstyrelsen med vederbörligt förslag i detta ärende. Redan nu torde emellertid vissa med denna fråga sammanhängande spörsmål behöva upptagas till prövning.

För närvarande utgår till hushållsskolan ett gemensamt anslag — för budgetåret 1925—1926 bestämt till 28,300 kronor. Av detta anslag och av vid skolan inflytande terminsavgifter bestridas utgifterna för lärarnas och betjäningens avlöning samt för hyra och expenser. Om, såsom här ovan föreslagits, framdeles särskilda anslag komma att utgå, dels på ordinarie dels på extra stat till lärarnas avlöning, skulle för framtiden dessutom endast *ett* anslag till hyra och *ett* anslag till expenser, från vilket även avlöningar till betjäningen lär kunna utbetalas, vara erforderliga. Beloppen av dessa anslag, som lämpligen borde skiljas åt, bero givetvis på frågan, hur stor intäkt skolan kan anses äga av terminsavgifter.

Terminsavgifter i betydelse av avgifter för undervisningen, med frånräknande alltså av avgifter för i skolan intagna måltider, erläggas för närvarande av eleverna i husmoderskursen, kursen för ekonomiföreståndarinnor och kursen för hemföreståndarinnor. I husmoderskursen är den obligatoriska avgiften för läsåret 200 kronor, vartill kommer en avgift av 100 kronor för deltagande i den nu valfria kursen i handarbete samt 50 kronor för deltagande i var och en av de valfria kurserna i svenska och engelska. I kursen för ekonomiföreståndarinnor är den av Kungl. Maj:t fastställda årsavgiften 100 kronor; i kursen för hemföreståndarinnor är årsavgiften 400 kronor.

I samband med läroanstaltens uppförande på ordinarie stat lär det stadgande beträffande elevavgifterna i vad dessa avse själva undervisningen böra göras, att Kungl. Maj:t fastställer dessas storlek, liksom tidigare en sådan bestämmelse införts beträffande lärjungeavgifterna i normalskolan. Sedan jag i ärendet samrått med hushållsskolans föreståndarinna, får jag emellertid föreslå vissa ändringar rörande avgifternas storlek. För eleverna i husmoderskursen borde, om, såsom kollegiet föreslagit undervisning i handarbete blir obligatorisk i denna kurs, den obligatoriska årsavgiften bliva 300 kronor, vartill skulle komma särskilda avgifter för deltagande i undervisningen i svenska och engelska med 50 kronor per kurs. För eleverna i kursen för hemföreståndarinnor, där nuvarande avgiften är väl hög, torde årsavgiften böra sänkas till 300 kronor. Vad kursen för ekonomiföreståndarinnor beträffar, torde nuvarande årsavgift — 100 kronor — böra bibehållas.

Utom dessa elevavgifter erläggas i hushållsskolan, såsom tidigare i denna skrivelse flerstädes blivit omförmäلت, även avgifter för i skolan intagna måltider. Dessa avgifter, vilkas storlek givetvis beror på huru ofta och huru länge eleverna hava arbete i skolan samt på växlande varupriser, torde fortfarande såsom hittills böra bestämmas av hushållsskolans kollegium.

Om man utgår från ett normalt elevantal i de olika här berörda kurserna, skulle intäkten av terminsavgifter enligt nu framlagda förslag kunna beräknas till i runt tal 9,000 kronor. Expenser torde med inräknande av avlöningen för betjäningen samt den av mig föreslagna hyresersättningen till biträdande föreståndarinnan belöpa sig till 14,000 kronor. Hyran utgår för närvarande med 5,700 kronor. Det är emellertid att märka, att hushållsskolan nu kostnadsfritt disponerar lokal i ett Kooperativa föreningen tillhörigt hus men att denna förmån upphör den 1 juli 1926. För budgetåret 1926—1927 måste man alltså räkna med en höjd hyra till ett ungefärligt belopp av 9,000 kronor. Ett hyresanslag av denna storlek torde alltså vara erforderligt. Expensanslaget åter torde med hänsyn till terminsavgifternas totalbelopp kunna begränsas till 5,000 kronor.

Sammanräknar man det av mig föreslagna ordinarie anslaget med de extra anslagen till timplärare och vikarier, till hyra och till expenser, kommer man till ett anslagsbelopp av 37,300 kronor, vilket belopp med endast 9,000 kronor överskjuter det senast beslutade anslaget till hushållsskolan. Givetvis komma

emellertid härtill ålderstillägg, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg. Likväl torde det kunna sägas, att den av mig föreslagna förändringen av hushållsskolans ställning icke medför några större kostnader för statsverket. Staten har sedan långt tillbaka visat sig vida frikostigare mot en enskild anstalt av motsvarande slag, nämligen Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, som för budgetåret 1924—1925 fått sig anvisat ett statsunderstöd av 75,000 kronor.

Beträffande formerna för tillsättande av ordinarie lärarinna vid hushållsskolan torde föreskrifterna i § 8 mom. 1 av Bestämmelser ang. styrelse och förvaltning av Högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor den 2 december 1905 i tillämpliga delar kunna tjäna till ledning. Sålunda läser det böra tillkomma skolöverstyrelsen att efter vederbörlig ansökan i laga ordning utnämna sådan lärarinna. Likaledes bör skolöverstyrelsen, då utsikt finnes att till ledig lärarinnetjänst vid hushållsskolan vinna person, som med hänsyn till läroanstaltens art och uppgift synes särskilt lämplig, kunna utan tjänstens ledigförklarande kalla den ifrågasatta personen till innehavare av tjänsten. Som kompetensvillkor för erhållande av lärarinneplats i hushållsgöromål bör fordras godkänt avgångsbetyg från lärarinnekurs i huslig ekonomi och för erhållande av lärarinneplats i handarbete godkänt avgångsbetyg från handarbetsseminarium, börande likväl andra vitsord jämväl godtagas för sådan lärarinna, som erhållit sin utbildning förr än nu nämnda lärarinnekurser grundats.

Vad angår läroanstalternas namn, har lärelönenämnden i sitt meranämnda utlåtande den 31 maj 1918 uttalat, att detta borde vara Statens skolköksseminarium, ett namn, som praktiskt taget länge använts vid sidan av den officiella benämningen Högre lärarinneseminariets hushållsskola. Då emellertid nu förevarande hushållsskola icke blott är en lärarinneutbildningsanstalt utan innesluter flera olikartade kurser, synes mig detta namn icke fullt lämpligt, utan får jag föreslå, att anstaltens namn måtte bli *Statens skolköksseminarium och hushållsskola*. Anstalten bör fortfarande stå under samma styrelse och förvaltning som Högre lärarinneseminariet och hava gemensam rektor med denna läroanstalt.

Med stöd av vad som sålunda anförts får jag hemställa, att överstyrelsen ville hos Kungl. Maj:t föreslå, att från och med budgetåret 1926—1927 fem lärarinnetjänster i hushållsgöromål och en lärarinnetjänst i handarbete vid det med Högre lärarinneseminariet förenade Statens skolköksseminarium och hushållsskola måtte uppföras på ordinarie stat, av vilka en lärarinnetjänst i hushållsgöromål borde förenas med befattningen som biträdande föreståndarinna vid anstalten,

att avlöningen för ordinarie lärarinna i hushållsgöromål måtte bestämmas till 2,200 kronor i 1:a, 2,464 kronor i 2:a, 2,728 kronor i 3:e och 2,992 kronor i 4:e lönegraden,

att avlöningen för ordinarie handarbetslärarinna vid samma läroanstalt måtte fastställas till 1,530 kronor i 1:a, 1,746 kronor i 2:a, 1,962 kronor i 3:e och 2,178 kronor i 4:e lönegraden,

att för sagda avlöning lärarinna i hushållsgöromål skall vara skyldig tjänstgöra 22 timmar i veckan och lärarinna i handarbete 18 timmar i veckan,

att ordinarie lärarinna vid sagda läroanstalt skall vara skyldig underkasta sig ytterligare tjänstgöring intill 30 veckotimmar mot särskilt arvode, vilket för lärarinna i hushållsgöromål bör bestämmas till 100 kronor i 1:a, 112 kronor i 2:a, 124 kronor i 3:e och 136 kronor i 4:e lönegraden, allt per veckotimme, och för lärarinna i handarbete till 85 kronor i 1:a, 97 kronor i 2:a, 109 kronor i 3:e och 121 kronor i 4:e lönegraden, allt per veckotimme,

att den ordinarie lärarinna, som förordnas till biträdande föreståndarinna.

skall äga att uppbära 3,000 kronor i 1:a, 3,360 kronor i 2:a, 3,720 kronor i 3:e och 4,080 kronor i 4:e lönegraden och dessutom åtnjuta 1,250 kronor i hyresersättning, vilket sistnämnda belopp må uttagas ur skolans terminsavgiftsmedel,

att biträdande föreståndarinnan skall hava en undervisningsskyldighet av 12 timmar i veckan,

att å läroanstaltens ordinarie stat med hänsyn till de sålunda fastställda avlöningsbeloppen måtte upptagas ett belopp av 13,300 kronor,

att å extra stat dels ett anslag till timlärare och vikarier, dels ett anslag till hyra, dels ock ett anslag till expenser måtte åt Statens skolköksseminarium och hushållsskola anvisas efter vederbörlig framställning av seminariets rektor.

Därjämte får jag hemställa, att överstyrelsen måtte hos Kungl. Maj:t föreslå, att föreskrifter måtte utfärdas angående formerna för tillsättande av ordinarie lärarinnor i nu förevarande läroanstalt i nära överensstämmelse med nådiga bestämmelserna angående styrelse och förvaltning av Högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor den 2 december 1905 samt angående kompetensbestämmelserna för ordinarie läraretjänster vid förstnämnda läroanstalt,

att Kungl. Maj:t måtte meddela föreskrifter om inträdesfordringar samt fastställa timplan för läroanstaltens kurser i enlighet med kollegiets förslag,

att Kungl. Maj:t måtte bestämma storleken av terminsavgifterna i läroanstaltens olika kurser samt medgiva kollegiet rätt att fastställa storleken av avgifterna för i skolan intagna måltider,

samt att överstyrelsen måtte fastställa kursplaner för Statens skolköksseminarium och hushållsskola enligt kollegiets förslag.»

Skolöverstyrelsen har i underdånig skrivelse den 31 augusti 1925 tillstyrkt rektors framställning. Ur överstyrelsens yttrande må följande anföras.

»Överstyrelsen vill för sin del helt ansluta sig till vad rektor sålunda anfört rörande önskvärdheten av att högre lärarinneseminariets hushållsskola uppföres på ordinarie stat; och tillåter sig överstyrelsen i detta sammanhang i underdånighet erinra därom, att överstyrelsen i sin underdåniga skrivelse den 30 augusti 1924 angående riksdagspetita under punkt 2. extra ordinarie anslag till högre lärarinneseminariet — med framhållande av angelägenheten därav, att högre lärarinneseminariets hushållsskola, statens enda anstalt för utbildande av skolkökslärarinnor, snarast möjligt sattes på ordinarie stat — bland annat anfört, att det vore ett undervisningsbehov med allt mer växande och allmänt erkänd betydelse, som ifrågavarande läroanstalt hade att tillgodose, att den vid läroanstalten anställda lärarpersonalen kunde ha berättigade anspråk på att erhålla en mera tryggad ställning, att genom anstaltens uppförande på ordinarie stat mera fasthet och reda i övrigt skulle kunna åvägabringas i dess ekonomiska förhållanden, samt att överstyrelsen hade för avsikt att för sin del snarast vidtaga åtgärder i berörda syfte. I själva verket torde det sakna motstycke, att en från början av staten upprättad anstalt, som tjänar ett såväl ur statens som ur den enskilde medborgarens synpunkt erkänt betydelsefullt och gagneligt syfte, under mer än 30 år uppehålls uteslutande med extra anslag och utan att anstaltens verksamhet tillförsäkras någon som helst trygghet med avseende på framtiden.

De invändningar, som tidigare rests mot här ifrågavarande läroanstalts överförande på ordinarie stat, synas nu ej längre vara befogade. I första rummet torde böra framhållas, att den undervisning, för vars behov av lärarkrafter högre lärarinneseminariets hushållsskola jämte vissa enskilda läroanstalter hittills sörjt, redan länge nått den spridning och omfattning samt den fasta ställning inom olika skolformer, att, även om tillgången på lärarkrafter för närvarande synes vara riklig i förhållande till behovet, man ej torde behöva befara en tillbakagång, som skulle göra en statens anstalt för utbildning av lärare på området överflödig.

Till vad rektor i detta avseende anfört får överstyrelsen här ytterligare föga följande översikt över den nuvarande utbredningen av undervisningen i hushållsgöromål.

Från att, vid tiden för hushållsskolans grundande, i början av 1890-talet, ha förekommit endast i några folkskolor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Landskrona samt i en och annan högre flickskola meddelas undervisning i hushållsgöromål nu i ett mycket stort och alltjämt växande antal läroanstalter av olika slag.

Vad *folkskolan* beträffar ingår skolköksundervisning numera i kursplanen för det vida övervägande antalet skolor av detta slag i städer och industrisamhällen. Mera sällan, men dock här och var, förekommer dylik undervisning i den egentliga landsbygdens folkskolor.

Bland de fortsättningsskolor av 1918 års typ, vilka hittills upprättats, är en av de allmännaste formerna *den yrkesbestämda fortsättningsskolan med husligt arbete*. Under läsåret 1922—1923, det senaste för vilket siffror äro tillgängliga, utgick statsunderstöd för undervisning i hushållsgöromål vid fortsättningsskolor till ej mindre än 490 undervisningsavdelningar, motsvarande något mer än $\frac{2}{3}$ av antalet undervisningsavdelningar i samtliga yrkesbestämda fortsättningsskolor och med inalles 8,621 lärjungar.

Av övriga till folkskolans närmaste överbyggnader hörande skolformer ha under senare år *de högre folkskolorna* allt mer allmänt upptagit undervisning i hushållsgöromål på sitt schema. Denna undervisning förekommer nu i 65 dylika skolor, däraf ett 10-tal *yrkesbestämda högre folkskolor* för husligt arbete, i vilka senare skolor ämnet hushållsgöromål ingår som yrkesämne och där det disponerar avsevärt längre tid än i övriga högre folkskolor.

De i flertalet län sedan början av 1900-talet verksamma *ambulcrande skolköken*, med fristående kurser å 34 dagar, lämna undervisning åt såväl vuxen kvinnlig ungdom som åt flickor i folkskola och fortsättningsskola. Denna undervisningsverksamhet synes visserligen hava avtagit något under senare år, men pågår dock mångenstädes ännu och är alltjämt en faktor att räkna med. Särskilt synas dessa ambulcrande skolkök kunna komma att i allt större utsträckning tagas i anspråk för landsbygdens fortsättningsskolor, på samma gång som de erbjuda möjligheter till fortsatt utbildning för den vuxna kvinnliga ungdomen därstädes.

Bland anstalterna för folkundervisning hava vidare *folkhögskolorna* sedan länge haft undervisning i hushållsgöromål på sina kvinnliga kursers program.

Vid omkring 50 sådana skolor lämnas för närvarande dylik undervisning årligen under 3 till 4 månader.

Vid *de högre flickskolorna* har undervisning i huslig ekonomi (som ämnet här fortfarande kallas) efter hand vunnit en allt fastare ställning och meddelas nu i ej mindre än 72 skolor, motsvarande omkring 85 % av samtliga hithörande skolor. Ännu 1909 uppgick antalet högre flickskolor med undervisning i huslig ekonomi till endast 33.

Av *de högre samskolorna* hade vid nyssnämnda tidpunkt ännu ingen infört undervisning i detta ämne, under det att nu 5 av dessa skolor meddela dylik undervisning (därav 2 även åt gossarna i den klass, där undervisningen förekommer).

Av *de kommunala mellanskolorna* är det endast 10, motsvarande omkring 15 % av hela antalet, som infört undervisning i hushållsgöromål. Att dessa skolor ej mera allmänt upptagit ifrågavarande undervisningsämne torde äga en naturlig förklaring i skolornas mycket ansträngda timplan, som endast med svårighet lämnar utrymme åt de praktiska ämnena.

Överstyrelsen anser sig dock i detta sammanhang böra erinra om att enligt skolkommissionens förslag, i dess betänkande »Grunderna för en ny läroverksorganisation», dylik undervisning skulle vara obligatorisk i den nya realskolan såväl som i samtliga former av den nya flickskolan, där denna undervisning därjämte skulle erhålla avsevärt högre timtal än i de nuvarande högre flickskolorna är fallet.

En grupp av läroanstalter, i vilka undervisning i hushållsgöromål införts under det senaste tiotalet år, är *folk- och småskolläraryrkesseminarierna*. Vid några av dessa seminarier har dylik undervisning visserligen meddelats redan tidigare, men först efter 1914 har undervisning i hushållsgöromål införts som obligatoriskt läroämne vid statens folk- och småskolläraryrkesseminarier och efter 1920 vid de av landstingen eller enskilda upprättade småskolläraryrkesseminarierna. Även i *folkskolseminariernas övningsskolor*, de manliga seminariernas såväl som de kvinnliga, förekommer numera dylik undervisning för flickorna.

Sedan 1918, då riksdagen antog lagen om de praktiska ungdomsskolorna, har antalet läroanstalter med undervisning i hushållsgöromål högst väsentligt ökat, genom upprättandet av statsunderstödda *kommunala och enskilda skolor för yrkesutbildning i husligt arbete*.

För närvarande utgår sålunda statsunderstöd till tvååriga lärlingsskolor för husligt arbete i 24 kommuner, till ettåriga lärlingskurser i husligt arbete i 4 kommuner och till ett 60-tal, ävenledes kommunala, kortare kurser i husligt arbete för äldre elever.

Statsunderstöd utgår även till ett stort antal enskilda skolor och kurser för husligt arbete, nämligen till 20 husmoders- och hushållsskolor, med kurser av växlande längd, från 5 månader till 2 år, samt till ett antal 30-tal kortare kurser i hushållsgöromål för äldre elever, anordnade dels vid nämnda skolor, dels som fristående kurser.

Förutom här omtalade, statsunderstödda skolor och kurser med undervisning i hushållsgöromål finnas många *privata husmoders- och hushållsskolor* samt fristående hushållskurser, vilka ej åtnjuta understöd av statsmedel, däremot ej sällan av kommunala medel eller fondmedel, och vid vilka undervisningen helt eller till övervägande del bestrides av fackbildade lärarinnor i hushållsgöromål.

Slutligen må här nämnas de efter år 1912 upprättade, under överinseende av landtbruksstyrelsen stående *lanthushållsskolorna*, för närvarande uppgående till ett 40-tal, vid vilka skolor, i vissa fall även lärarinnor, utbildade vid högre lärarinneseminiariets hushållsskola eller de enskilda skolköksseminarierna, efter erhållande av vederbörlig dispens, kunna vinna anställning.

Om sålunda den hittillsvarande utvecklingen av undervisningen i hushållsgöromål vid olika läroanstalter synes utvisa, att även för framtiden ett starkt behov av för ändamålet utbildade lärarkrafter kommer att göra sig gällande, är det enligt överstyrelsens mening naturligt och riktigt, att den av staten upprättade anstalt för tillgodoseende av ett sådant behov, vilken redan finnes och varit verksam i över 30 år, nu också erhåller den fasta ställning, ett överförande på ordinarie stat skulle skänka den.

Vad läroanstaltens organisation och verksamhet angår torde även dessa nu hava vunnit den utformning och den stadga, att ett fastställande av undervisningsplaner, inträdesfordringar m. m. för de olika kurserna ävensom av kompetensvillkor för lärarkrafterna kan ske på grundval av under lång tid och under omsorgsfull prövning vunna erfarenheter. De förslag i här berörda avseenden, vilka framlagts i, eller i form av bilagor åtfölja rektors skrivelse, synas överstyrelsen ock i huvudsak böra kunna godkännas.

Med hänvisning till den redogörelse rektor i sin skrivelse sid. 1—3, givit av de olika kurserna vid hushållsskolan vill överstyrelsen särskilt framhålla som ett enligt överstyrelsens mening synnerligen lyckligt förhållande, att ehuru lärarinneutbildningen för denna läroanstalt liksom för de enskilda skolköksseminarierna är den förnämsta, den centrala, uppgiften, dess verksamhet dock omfattar även kurser av andra slag, företrädande var för sig undervisningen i hushållsgöromål i de viktigaste av de skolformer, inom vilka de blivande lärarinnorna komma att meddela undervisning. Detta förhållande har enligt överstyrelsens mening stor betydels icke endast för lärarinnelevernas pedagogiska utbildning genom auskultering och övningslektioner, utan ock för de vid läroanstalten tjänstgörande lärarinnorna, vilka härigenom tvingas att följa utvecklingen av, och stå i kontakt med, undervisningen i hushållsgöromål inom de olika skolformerna på ett sätt, som knappast skulle vara möjligt, om lärarinnekursen vore helt fristående.

I detta sammanhang vill överstyrelsen också uttala sin anslutning till det av rektor framställda förslaget om ny benämning å läroanstalten i fråga, »Statens skolköksseminarium och hushållsskola», vilken benämning synes överstyrelsen bättre än den nuvarande angiva läroanstaltens karaktär och tillika i sin formulering är analog med benämningen på det läroverk, till vilken skolan

alltifrån sin början varit knuten, nämligen Högre lärarinneseminarium och Statens normalskola för flickor.

På grund av vad överstyrelsen anfört och under hänvisning i övrigt till den av rektor förebragta motiveringen, får överstyrelsen sålunda föreslå, att den med högre lärarinneseminariet förenade hushållsskolan måtte från och med budgetåret 1926—1927 uppföras å ordinarie stat, under namn av Statens skolköksseminarium och hushållsskola och med en organisation i huvudsak i enlighet med rektors framställning.

Överstyrelsen har ej funnit något att erinra mot vad rektor sålunda föreslagit beträffande antalet ordinarie lärarkrafter och deras undervisningsskyldighet.

Mot den av rektor föreslagna beräkningen av ordinarie lärarinnors löner har överstyrelsen intet att erinra. Den ifrågasatta skillnaden mellan dessa lärarinnors och motsvarande lärarinnors vid folkskolseminarierna löner synes överstyrelsen väl motiverad, med hänsyn ej endast, om än främst, till de förstnämnda lärarinnornas uppgift att utbilda facklärarinnor i hushållsgöromål, utan ock till den krävande undervisningsskyldighet i fråga om åtskilliga till området hörande teoretiska ämnen, vilken åligger lärarinnorna vid hushållsskolan.

Överstyrelsen vill också ansluta sig till rektors förslag angående avlöning och hyresersättning till biträdande föreståndarinnan vid hushållsskolan.

Med hänsyn till den nuvarande föreståndarinnans långvariga tjänstgöring vid läroanstalten i fråga vill överstyrelsen uttala önskvärdheten av att hon, vid tjänstens överförande på ordinarie stat, måtte få tillgodoräkna sig erforderligt antal tjänsteår för att omedelbart kunna uppflyttas i högsta lönegraden.

Att utöver de föreslagna ersättningsbeloppen tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg böra utgå till här berörda lärarinnor, så länge dylika lönetillägg utgå till andra lärare och lärarinnor vid statens läroanstalter synes överstyrelsen vara självfallet. Överstyrelsen vill också biträda rektors mening i fråga om upphörandet av lärarinnornas hittillsvarande rätt till fria måltider, därest föreliggande förslag blir av riksdagen antaget, och anser i likhet med rektor, att lärarinnorna därefter skola erlægga materialpriset för de måltider de intaga i hushållsskolan. Enligt vad överstyrelsen har sig bekant gäller redan en liknande bestämmelse beträffande lärarinnorna vid lantushållsskolorna.

Med de ovan anförda, av rektor föreslagna och av överstyrelsen nu tillstyrkta lönebeloppen skulle den ordinarie lönestaten för hushållsskolan uppgå till 13,300 kronor, med vilket belopp sålunda det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet bör höjas.

Rörande det av rektor i föreliggande framställning såväl som i särskild skrivelse den 16 juni 1925 begärda extra anslaget till arvoden åt timlärare och vikarier ävensom till hyra och expenser har överstyrelsen intet att erinra utöver vad överstyrelsen härutinnan framhållit under punkt 2. här nedan angående extra anslag till högre lärarinneseminariet.

Dock synes överstyrelsen ingen anledning förefinnas att för vikarierande

lärarinna i hushållsgöromål och handarbete beräkna ett högre arvode än för timlärarinnor i dessa ämnen.

De av rektor föreslagna terminsavgifterna i skolans kurser finner överstyrelsen väl avvägda, i likhet med vad rektor föreslagit anser överstyrelsen, att dessa avgifter i fortsättningen böra fastställas av Kungl. Maj:t, liksom hittills skett beträffande en av skolans kurser, nämligen kursen för ekonomiföreståndarinnor, under det att de avgifter, som erläggas för måltider, fortfarande som hittills synas böra bestämmas av skolans kollegium.

Överstyrelsen förutsätter, att, som hittills varit fallet och i likhet med vad som gäller vid statens övriga seminarier, eleverna i hushållsskolans lärarinne-kurs ej skola erlagga någon undervisningsavgift.

Slutligen anser sig överstyrelsen böra föreslå, att om här föreliggande förslag vinner riksdagens bifall, de nu vid hushållsskolan anställda lärarinorna måtte, intill dess utnämning till ordinarie tjänster skett, åtnjuta de arvoden, som av riksdagen beviljats för läsåret 1925—1926.

Av vad överstyrelsen här anfört torde framgå, att överstyrelsen ej funnit något av vikt att erinra mot rektors framställning. Denna framställning synes överstyrelsen vara i alla detaljer väl genomtänkt och starkt motiverad och på ett övertygande sätt hävda det även enligt överstyrelsens uppfattning berättigade kravet på en fastare ställning för en läroanstalt, som under de 33 år den varit i verksamhet gjort en betydande insats i arbetet för den kvinnliga ungdomens fostran.

Den årliga kostnadsökningen skulle, under förutsättning av bifall till vad överstyrelsen nu och under punkt 2 rörande extra anslag till högre lärarinneseminarier förordnat komma att uppgå till 8,000 kronor.

På grund av vad ovan blivit anfört, får överstyrelsen sålunda i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

dels att besluta,

att från och med budgetåret 1926—1927 fem lärarinnetjänster i hushållsgöromål och en lärarinnetjänst i handarbete vid den med högre lärarinneseminarier förenade hushållsskolan, vilken, hädanefter benämnd statens skolköksseminarium och hushållsskola, fortfarande såsom hittills skall stå under ledning av högre lärarinneseminarierets rektor, skola uppföras på ordinarie stat;

att en av de ordinarie lärarinorna i hushållsgöromål skall förordnas att vara biträdande föreståndarinna vid läroanstalten;

att den ordinarie lärarinna, som förordnas till biträdande föreståndarinna, skall äga att uppbära en årlig avlöning av 3,000 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 360 kronor, samt dessutom åtnjuta 1,250 kronor i

hyresersättning, vilket senare belopp må uttagas ur läroanstaltens terminsavgiftsmedel;

att den årliga avlöningen för annan ordinarie lärarinna i hushållsgöromål skall utgå med 2,200 kronor i första, 2,464 kronor i andra, 2,728 kronor i tredje och 2,992 kronor i fjärde lönegraden, varvid i varje fall en fjärdedel skall beräknas utgöra tjänstgöringspenningar;

att den årliga avlöningen för ordinarie handarbetslärarinna skall utgå med 1,530 kronor i första, 1,746 kronor i andra, 1,962 kronor i tredje och 2,178 kronor i fjärde lönegraden, varvid i varje fall en fjärdedel skall beräknas utgöra tjänstgöringspenningar;

att vikarierande biträdande föreståndarinna, utöver den henne som ordinarie lärarinna i hushållsgöromål tillkommande avlöningen, skall åtnjuta ett arvode av 500 kronor för år räknat;

att arvode för timplärlarinna eller vikarierande lärarinna i hushållsgöromål skall utgå med 100 kronor för veckotimme samt för timplärlarinna eller vikarierande lärarinna i handarbete med 85 kronor för veckotimme;

att arvode för timplärlare i teoretiska ämnen vid skolans lärarinnekurs skall utgå med 240 kronor för veckotimme och för sådan lärare vid skolans övriga kurser med 200 kronor för veckotimme;

att biträdande föreståndarinnan skall vara skyldig att för den fastställda avlöningen undervisa 12 timmar i veckan;

att för den fastställda avlöningen annan ordinarie lärarinna i hushållsgöromål skall vara skyldig tjänstgöra 22 timmar i veckan och ordinarie lärarinna i handarbete 18 timmar i veckan;

att ordinarie lärarinna vid sagda läroanstalt, vilken icke är förordnad till biträdande föreståndarinna, skall vara skyldig underkasta sig ytterligare tjänstgöring intill 30 veckotimmar mot särskilt arvode, utgörande för lärarinna i hushållsgöromål 100 kronor i första, 112 kronor i andra, 124 kronor i tredje och 136 kronor i fjärde lönegraden, allt för veckotimme, samt för lärarinna i handarbete 85 kronor i första, 97 kronor i andra, 109 kronor i tredje och 121 kronor i fjärde lönegraden, allt för veckotimme;

att i övrigt i tillämpliga delar skall gälla vad i nådiga kungörelsen den 22 juli 1918 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid högre lärarinnese seminariet är föreskrivet;

dels ock att från och med budgetåret 1926—1927 höja det ordinarie anslaget till högre lärarinnese seminariet med 13,300 kronor eller från 116,985 kronor till 130,285 kronor.»

Beträffande det anslag å extra stat, som vid bifall till framställning om hushållsskolans uppförande å ordinarie stat skulle bliva erforderligt, framhåller överstyrelsen i sin skrivelse, att detta anslag för framtiden torde böra uppdelas i 3 särskilda anslagsposter, nämligen ett anslag till arvoden åt timlärare och vikarier, ett hyresanslag samt ett expensanslag. Enligt av rektor gjorda beräkningar, som överstyrelsen funnit sig kunna godkänna, skulle till förstnämnda anslagspost erfordras ett belopp av 10,000 kronor. Vad hyresanslaget angår har överstyrelsen ansett, att detta till en början skulle kunna begränsas till 8,000 kronor i stället för av rektor föreslagna 9,000 kronor.

Beträffande slutligen hushållsskolans expensanslag har rektor, med utgångspunkt från den av hushållsskolans föreståndarinna gjorda beräkningen av den sammanlagda summan av skolans expenser eller 12,750 kronor, beräknat anslaget på följande sätt, som även vunnit överstyrelsens godkännande.

»Då en väsentlig del av skolans expenser torde kunna bestridas med till skolan inflytande terminsavgifter samt dessa, enligt under de senare åren vunnit erfarenhet, beräknas till 9,000 kronor årligen, skulle — vid nådigt bifall till en av rektor i oftanämnda skrivelse den 9 april 1925 gjord framställning därom att av ifrågavarande terminsavgifter finge utgå ett belopp av 1,250 kronor till hyresersättning åt hushållsskolans föreståndarinna — den beräknade återstoden av terminsavgiftsmedlen eller 7,750 kronor kunna användas till gäldandet av skolans expenser. Det bidrag från statens sida, som under sådana förhållanden bleve erforderligt till utfyllnad av nämnda belopp i och för gäldandet av läroanstaltens samtliga expenser, skulle sålunda komma att uppgå till 5,000 kronor.»

I anslutning till det anförda hemställer överstyrelsen i sin skrivelse slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

»dels medgiva, att från och med den 1 juli 1926 tills vidare och till dess Eders Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer, hyresersättning må tillkomma föreståndarinnan vid högre lärarinnese seminariets hushållsskola, därest fri bostad ej åtnjutes, med ett belopp av 1,250 kronor för år räknat samt att ifrågavarande belopp må uttagas av de vid sagda skola inflytande terminsavgifterna;

dels för seminariet såsom extra anslag för budgetåret 1926—1927 anvisa

till förhyrande av lokaler för seminariets hushållsskola kr. 8,000:—
 till expenser vid seminariets hushållsskola kr. 5,000:—

Tillhopa kr. 44,860:—

att utgå såsom ett gemensamt anslag å sistnämnda belopp,
ävensom

till arvoden åt timlärare och vikarier vid högre lärarinnesemi-
nariets hushållsskola ett belopp av kr. 10,000:—
----->>

Ovanstående framställningar synas mig på ett övertygande sätt ådagalägga, att uppförandet på ordinarie stat av den läroanstalt, varom här är fråga, är en angelägenhet, som ej längre kan eller bör skjutas åt sidan. Jag får sålunda hemställa, att riksdagen måtte

dels besluta att högre lärarinneseminariets hushållsskola från och med den 1 juli 1926 skall uppföras på ordinarie stat, under namn av Statens skolköksseminarium och hushållsskola;

samt att till grund för de med anledning härav erforderliga åtgärder och bestämmelser skola läggas skolöverstyrelsens här ovan återgivna förslag;

dels ock från och med budgetåret 1926—1927 höja det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet med 13,300 kronor eller från 116,985 kronor till 130,285 kronor.

Stockholm den 22 januari 1926.

N. J. F. Almkvist.